

Klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning
for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i
internasjonale operasjoner

Unntatt off., jf. offl § 13.1 jf. fvl § 13.1

VEDTAK

Klagesak nr.: 1/2017

Klager: [REDACTED]

Klagers prosessfullmektig: Anne Lotte Gulbrandsen

Klagen gjelder: Krav om kompensasjon etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning

Beslutningsdato: 27. august 2018

I behandlingen har deltatt: Anne Stine Eger Mollestad
Marianne Abeler
Lars Christian Finstad
Trond Jørgensen

Konklusjon: Klagen tas ikke til følge. Saksomkostninger i anledning klagen dekkes i sin helhet.

1. Sammendrag av sakens faktiske sider

Klagen gjelder krav om kompensasjon etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner (kompensasjonsforskriften).

██████████ (heretter kalt klager), født ██████████, og tjenestegjorde i ██████████ i ██████████ i perioden ██████████ til ██████████. Han ble sendt ut som geværmann i et infanterikompani, og hans arbeidsoppgaver besto av kontrollpost/observasjonstjeneste og patruljetjeneste.

Klager er født og oppvokst i ██████████ sammen med foreldrene sine og en yngre søster. Han forteller om en normal og god oppvekst. Han var aktiv i idretten som ungdom, og slet ikke med noen psykiske problemer under oppveksten.

I perioden ██████████ gjennomførte klager førstegangstjeneste som ██████████ på ██████████ i ██████████. Han var kanonmann. Her har han fortalt at han trivdes godt og synes han fungerte bra som soldat.

Under oppholdet i ██████████ er det særlig to hendelser som klager husker godt. I den ene hendelsen opplevde han å bli beskytt mens han sto i et vaktårn. Han forteller han trodde han skulle dø, og opplevde at han var fullstendig hjelpeløs. I den andre episoden opplevde han også å bli beskytt, og han forteller at flere av skuddene gikk rett over hodet hans.

Etter tjenesten flyttet klager til ██████████ for å starte utdanning som flyger. Etter at han hadde startet på utdanningen, måtte han avbryte denne på grunn av angst og at han oppdaget at han var redd for å fly. I 1990 flyttet han til ██████████ sammen med sin nåværende kone. De er gift og har to barn. Fra 1990 og frem til 1994 gikk klager på ingeniørhøgskole, før han i 1995 også tok et årsstudium i økonomi.

Klager forteller at han i forbindelse med repetisjonsøvelser i henholdsvis 1991 og i 1996 fikk opplevelser av sterkt aktivering og at følelsene fra ██████████ blusset opp igjen.

Klager begynte å jobbe med IT i ██████████ i 1996, og gjorde karriere der. Han fikk etterhvert lederansvar for nærmere 40 ansatte. Klager forteller selv at han slet med stadig økende tanker fra ██████████ før han skulle sove, og han hadde mareritt og flashbacks på denne tiden. Årsaken til at han likevel mestret hverdagen med familie og jobb i perioden fra 1996 og frem til 2007, mener klager selv skyldes at han utviklet en rekke mestrings- og unnvikelsesstrategier.

Først i 2007 fikk klager et panikkanfall under en flytur på vei hjem fra jobbkonferanse. Klager ble etter dette sykemeldt fra jobben i ett år fra 2008-2009, før han var tilbake i 50 % stilling. Deretter var klager på nytt sykemeldt i ett år i perioden 2010-2011, for deretter å bli sykemeldt i 50 % frem til 2014. Diagnosen som ble stilt i forbindelse med disse sykemeldingsperiodene var depresjon og angstnevrose.

I 2014 ble klager fortalt fra sin arbeidsgiver at han var blitt overtallig som følge av en omstillingsprosess i virksomheten. Han fikk da en sluttpakke med full lønn gjeldende i fire måneder fra 1. november 2014.

Klager gikk deretter på AAP frem til august 2016. Dette ble stanset midlertidig som følge av at NAV ikke oppnådde kontakt med klager. Klager er i dag 100 % uføretrygdet. Han har fått avslag på sin søknad til NAV om å få uførheten godkjent som yrkesskade som følge av psykiske plager fra internasjonal tjeneste.

Det er i anledning saken utarbeidet spesialisterklæring datert 4. juni 2016 fra psykiater Jon G. Reichelt. Dr. Reichelt konkluderer med at klager har diagnosen *F33.2 Tilbakevendende depressiv lidelse, alvorlig episode uten psykotiske symptomer* og *F40.01 Agorafobi med panikk lidelse*. Dr. Reichelt finner det likevel ikke sannsynlig at klager ble påført psykisk skade som kan beskrives som en psykiatrisk diagnose under sin militære tjeneste i utlandet. Dr. Reichelt mener klager fremstår som psykisk syk, men at det er sannsynlig at disse plagene er forårsaket av andre forhold og belastninger enn tjenesten i internasjonal operasjon.

I vedtak av 15. august 2016 fikk klager avslag på både billighetserstatning og kompensasjon etter den særskilte kompensasjonsordningen fra Statens pensjonskasse (SPK). SPK mottok foreløpig klage datert 25. oktober 2016. Det ble etter dette avtalt mellom SPK og klager at det skulle innhentes en tilleggserklæring fra dr. Reichelt i saken.

På anmodning fra SPK har dr. Reichelt utarbeidet en tilleggserklæring datert 1. desember 2017. I forbindelse med den fornyede erklæringen har dr. Reichelt foretatt en fornyet undersøkelse av og samtale med klager.

Dr. Reichelt opprettholder sine tidligere konklusjoner, men legger til at:

«klager med mer enn 50 % sannsynlighet i tjenesten ble påført psykiske plager, i form av en sentralnervøs aktivering som senere via kompliserte mekanismer har utviklet seg til manifest psykisk lidelse.

For utviklingen av den manifeste psykiske lidelse spiller andre faktorer en nødvendig og selvstendig rolle, dog i samspill med de psykiske plagene, den aktivering, han slet med. Hans personlighet med vekt på kontroll kombinert med det vedvarende aktiveringsnivået har vært viktig. Således er manglende oppsøking av helsevesen før etter mange år en vesentlig del av årsaken til at plagene i dag er så ille som de er.

Det er vanskelig å avgjøre hvor stor del av hans nåværende psykiske plager og psykiatriske diagnoser som er forårsaket av den belastningen han ble påført i [REDAKTERT]. Det er usikkert om han hadde utviklet psykisk lidelse uten denne belastningen, men det er absolutt ikke usannsynlig. Således er ikke den militært påførte belastningen tilstrekkelig alene, samtidig som den antakelig er en nødvendig del av hans utvikling av manifest psykisk lidelse. Man kan således ikke «tenke bort» verken hendelsene i [REDAKTERT] eller summen av andre faktorer i hans liv hva gjelder hans nåværende psykiske lidelse. Begge deler er nødvendig».

I nytt vedtak datert 11. april 2018 har SPK opprettholdt avslaget på både krav om billighetserstatning og krav om kompensasjon etter den særskilte kompensasjonsordningen. Advokat Anne Lotte Gulbrandsen har på vegne av sin klient sendt inn et prosesskriv til klagenemnda datert 10. august 2018 der anføres at det er sannsynlig at klagers psykiske plager i dag skyldes hendelser fra tjenesten i [REDAKTERT], og at tjenesten har vært en nødvendig og tilstrekkelig betingelse som årsak til at han har blitt varig ervervsmessig ufør.

Klager møtte sammen med sin advokat i klagenemnda. SPK var til stede på møtet.

2. Klagenemndas vurdering

Saken gjelder primært krav om kompensasjon etter den særskilte kompensasjonsordningen. Klager har subsidiært anført at dersom nemnda ikke finner å legge til grunn de sakkyndige erklæringene for sin avgjørelse, bør saken henvises til SPK for innhenting av ny spesialisterklæring.

Rett på ytelse etter kompensasjonsforskriften forutsetter at man er påført en varig psykisk belastningsskade som følge av tjenestegjøring i internasjonal operasjon, og at den psykiske belastningsskaden har medført varig ervervsmessig uførhet, jf. forskriften § 3 første ledd.

Nemnda har gjennom tidligere vedtak lagt til grunn at det er en forutsetning for materiell behandling av saken at kravet ikke er foreldet. Foreldelsesbestemmelsen i forskriften § 11 har følgende ordlyd:

«Krav om kompensasjon etter denne forskrift foreldes tidligst tre år etter ikrafttredelsesdato.

For øvrig gjelder lov 18. mai 1979 nr. 18 om foreldelse av fordringer.»

Forskriften henviser til de generelle reglene om foreldelse etter lov-1979-05-18-18 (foreldelsesloven). Etter foreldelsesloven § 2 fremgår det at den alminnelige foreldelsesfrist er 3 år. Loven opererer også med enkelte særskilte foreldelsesfrister for spesielle krav. Foreldelsesloven § 9 angir blant annet en særskilt foreldelsesfrist ved krav på skadeserstatning.

Det er nemndas oppfatning at foreldelsesfristens utgangspunkt skal beregnes etter foreldelsesloven § 9 første ledd. Av foreldelsesloven § 9 første ledd første punktum fremgår det at;

«Krav på skadeserstatning eller oppreisning foreldes 3 år etter den dag da skadelidte fikk eller burde skaffet seg nødvendig kunnskap om skaden og den ansvarlige.»

Det følger av ordlyden i bestemmelsen at utgangspunktet for når foreldelsesfristen begynner å løpe er *«etter den dag skadelidte fikk eller burde skaffet seg nødvendig kunnskap om skaden og den ansvarlige»*. Formuleringen er i rettspraksis formulert som et spørsmål om når skadelidte hadde oppfordring til å gå til saksanlegg med utsikt til et positivt resultat, jf. blant annet Rt. 1992 s 603. Etter forskrift om særskilt kompensasjonsordning § 11 vil foreldelsesfristen likevel tidligst begynne å løpe fra ikrafttredelsestidspunktet for ordningen. Dette var 1. januar 2010. Klager fremsatte krav om kompensasjon 2. juni 2015. Kravet er således som utgangspunkt fremsatt for sent. Spørsmålet er om klager hadde tilstrekkelig kunnskap om skaden og den ansvarlige slik at han på et tidligere tidspunkt kunne ha fremsatt krav.

Det følger av Rt 1998 s 587 at utsikten til et positivt resultat må ses i lys av de rettskraftvirkninger som er knyttet til en dom om erstatning, og en mulighet for et positivt resultat er ikke nok. Fra Rt 1998 s 587 hitsettes (s 593):

«For at det skal foreligge en konstaterbar skade, må den ha nedfelt seg i symptomer som er påviselige. Kanskje især når det gjelder skader som ikke kan registreres ved objektive ortopediske eller nevrologiske funn (...) vil symptombildet kunne gi grunnlag for ulike oppfatninger med hensyn til diagnose, alvorlighetsgrad, varighet mv. Ulikhetene vil også kunne bero på om skadelidte er blitt undersøkt av spesialist eller av allmennpraktiserende lege. Dette reiser spørsmålet om hva slags undersøkelser det er rimelig å kreve at en skadelidt må undergå med sikte på å bringe skaden på det rene.»

Klager har selv opplyst at han har hatt psykiske plager helt siden tjenesten i ■■■■, og at han har hatt flashbacks, mareritt, søvnproblemer, konsentrasjonsproblemer og skvettenhet siden den gang. I 2007 fikk han et angstanfall, som han mener skyldtes de psykiske plagene han har slitt med siden tjenesten. Han ble i etterkant av dette sykemeldt på grunn av depresjon og angstplager. Klager har selv opplyst at han tilknytning til behandling hos psykiater ■■■■■ i 2010 koblet sine plager til tjeneste, men at dette ikke ble utfordret videre. Han fremholder selv at dette var medvirkende til at han ikke fulgte dette sporet før han leste en artikkel om FN-veteraner i januar 2015. Ut fra klagers egne opplysninger om hendelser, skadedebut og symptomtrykk, hadde klager i alle fall tilstrekkelig forutsetninger for å fremme et krav fra 2010. Etter nemndas syn, er kravet å anse som foreldet og kan derfor ikke tas til følge.

Nemnda finner likevel grunn til å knytte noen bemerkninger til realiteten i saken.

Det fremgår av § 3 annet ledd at det alminnelige krav til årsakssammenheng gjelder, og at det må være sannsynlighetsovervekt for at tjenesten er årsak til den psykiske belastningsskaden. Det er klager som bærer bevisbyrden for at han er påført en skade som faller inn under dekningsfeltet for kompensasjonsforskriften.

Klager hevder selv at han har hatt kontinuerlige plager fra tjeneste, men det er ingen dokumentasjon på symptomer på psykiske plager etter tjenesten i [REDACTED] før etter [REDACTED] år. Det foreligger ingen indikasjoner på at klager hadde store utfordringer i sin alminnelige hverdag. Tvert imot har klager fremstått som meget velfungerende både i jobb- og privatliv. Han påbegynte flyverutdanning etter tjeneste, men avsluttet dette eget sigende pga begrensede jobbmuligheter. Han har hatt omfattende og langvarig lederansvar gjennom sitt arbeid. Den tidsnære dokumentasjonen som foreligger knytter klagers psykiske plager i dag i stor grad til sårbarhet fra barndommen og etter hvert arbeidssituasjonen hans. Han har også selv, gjennom den dokumentasjonen som ligger i saken, tidligere knyttet sine psykiske plager til barndom og stress.

Nemnda deler ikke klagers overbevisning om at de psykiske plagene hans i dag klart må anses å henge sammen med tjenesten i [REDACTED] i [REDACTED]. Nemnda betviler ikke at de hendelsene klager har opplevd under tjeneste har vært traumatiske for ham. Det er likevel ikke tilstrekkelig holdepunkter i den foreliggende dokumentasjon for at klager ble påført en psykisk skade den gang.

Nemnda er således enig i Statens pensjonskasses vurdering og begrunnelse i saken. Nemnda anser det likevel ikke nødvendig å gå nærmere inn på disse vurderingene på bakgrunn av at kravet uansett er å anse som foreldet.

Klagers krav tas ikke til følge.

For klageomgangen er det fremsatt krav om dekning av utgifter til juridisk bistand stort kr 37 313,- inkl. mva. Kravet gjelder en tidsbruk på 15 timer og 45 minutter. I henhold til forskrift av 24. juni 2011 om klagenemnda § 13, dekkes rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand i anledning klageomgangen. Etter nemndas syn er kravet høyt ut ifra hva som anses rimelig og nødvendig i denne saken, og nemnda kan ikke se at en så omfattende timebruk har vært nødvendig i saken. Etter en konkret, skjønnsmessig vurdering finner nemnda å dekke en tidsbruk med 8 timer 45 minutter i anledning klagen.

3. Konklusjon

Klagen tas ikke til følge. Statens pensjonskasses vedtak stadfestes.

SPK dekker saksomkostninger til juridisk bistand i anledning saken og klagen med kr. 20 781,25 inkl. mva. i henhold til krav.

Vedtaket er enstemmig.

Oslo, 19. november 2018

Anne Stine Eger Mollestad
Klagenemndas leder